

This e-book was digitized from an original copy by the West African Research Association for the African Language Materials Archive (ALMA) project. Original funding for this project was provided by [UNESCO](#) and the [Council of American Overseas Research Centers \(CAORC\)](#) in cooperation with the [West African Research Association](#) and [Columbia University](#).

Please see the following web sites for more information about the ALMA project, contributing authors, and more titles in the series.

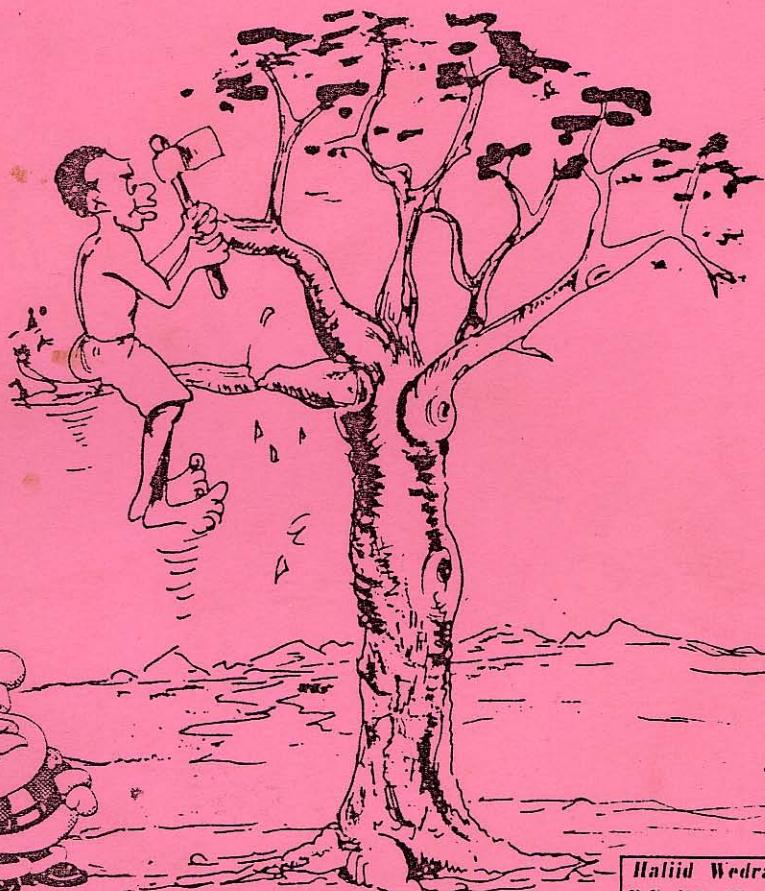
- Digital Library for International Research catalog: <http://catalog.crl.edu/search~S16>
- African Language Materials Archive (ALMA): <http://www.dlir.org/e-books.html>
- African language materials including interviews in video and PDF versions, documentary video, translation work, and bibliographies can be viewed at <http://alma.matrix.msu.edu>.

la-y zem-zem

sebr a yiib soaba

La-y zem-zem

sebr a yiib soaba

Haliid Wedraoogo
1997

*Sēn kelgd tubē tōe n wa yīmame, la sēn guls sebr pug ka yīmd
ə. Yaa rē taogsgo n kit ti mam bao kibay kēer n ning sebr pugē.
Ioto wā tara yōod wusgo :*

- *Pipi, yaa sēn na yīl ti tōnd rog-n-mikā ra kē moog ye.*

- *A yiib soaba, yaa sēn na yīl ti tōnd ned fāa tōog n karem n
noog a sūuri, ti sū-tood wusg wata ne yō-koeega.*

- *A tāab soaba, yaa sēn na yīl ti d saam-biis nins sēn karem-
b buudā gomdā tōog n paam sebr kaoreng sēn tar yamleoogo, n
karem n yilem ti b sebr bāngr kēng taoore. Kibay nins sēn be
sebrā pugē wā ka maam n bul-b ye.*

*Yaa moos rog-n-mik arzeka. Rē n so ti y na n seg kibay kēere
y sēn zoe n wum. Mam tuvmdā yaa m sēn guls-bā bala.*

M puusg bee ne sēn sōng-b maam sebrā maaneg pugē wā.

*M puusd Koperasō Sūlls rāmb bark wusgo, ti yaa Wēnd maag
bāmb sōngr yīng la sebrā tōog yiibu. Wēnd na paas-b pānga, ti
b ket n sōngd-d ti d sōngd-yā.*

Haliid Wedraoogo

BP : 1179

Waogdgo

1 Mam naoorā pa yiisd maam yellē, tū m noorā le wa kēes-m be ye

Katr n da kēng sore, ta ba-yir dambā ne a yas-tēng rāmbā yōdg n pāb taaba. Katr sēn lebg n wa tū b togs-a kībarā, a sīndame n ka leokdē ye.

Woto, b wa n baas n suk-a lame tū la yē sā n da beē-la yiri, ānd dāmb la yē ra sōngda ? a ba-yir dāmbā bī, a yas-rāmbā ?

La katr yalsa wumm... n tags fōo... n wa yeele : "Būmb la a yembre, mam naoorā ka yiisd maam yellē, tū mam noorā le wa kēes-m be ye".

2 Ges Tāmpīir na-londo

Rao a yembr n wa n zomb a weef n piugd tēnga, n mik ned sēn da maand a roog sugr a yembre.

Yē sēn yā woto wā, a tol n tagsame tū yaa tēngā rāmb la nin-wēns la b ka sōngd-a, tū yē sig n dell a weefā la a na n sōng-a.

Tēngā rāmb yē bee b zīsē bal n get-b ne yam.

Woto, sugrā soab n da be sugrā pugē t'a sōangdā be yīnga.

Sōangdā zīndida yīng n tui tāoongā tū sugrā soab zīnd pugē n take. Yē me zīnd pugē n tui tāoongā, tū yīng soabā me take. B

sēn tar n tarē, pugē soabā wa n takame tū kalemd yīng soabā yubla, t'a yeel a yembrā t'a yols tāoongā bilf tū kalemda a yubla.

Yē sēn wum woto, a maneg n zīndame n dīgs a nao n te sugrā, sēn na yūl n paam n sārg rao wā n ku.

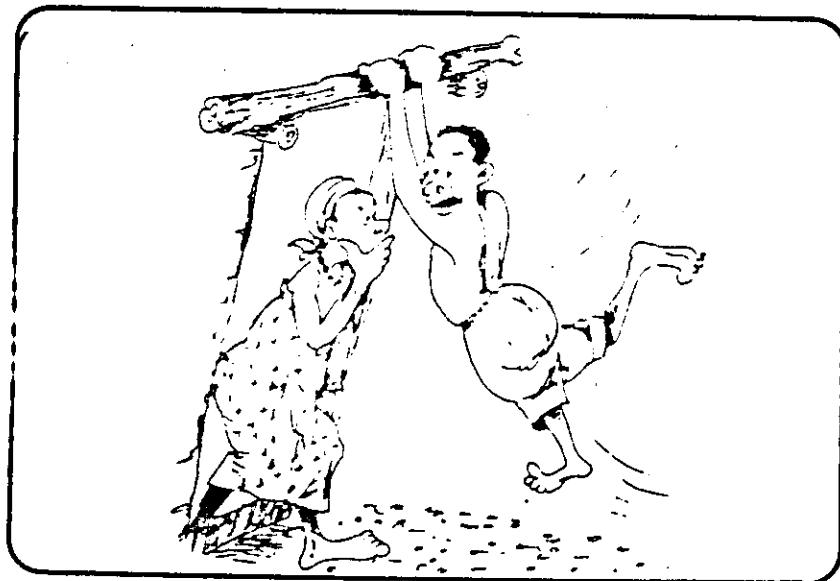

A sēn keng a meng n tak woto, tāoongā sīd sārga yīng soabā t'a tall tēbr n tall tēbr hal t'a nao wā fāa tugs bogdo. La Wēnnaam ne a sōngre, tāoongā wa n tōsgame t'a paam n yik n dīk a weef n na n zoe. Sugrā soab sēn fōk n yi, a neeme tū rao wā zomb n tar lag-lag-lage. A sēn sūnug n ges a sēn da beē wā, a nee a nao wā sēn tug bogdo. T'a maandē : "ges tāmpīir nao-londo". Mik sugrā

soab ra yaa gãeenga. Woto wã wilgda tõnd tî f sã n yaa sãan n kẽ tênga, segdame tî f gûus f menga, n mi n suk n wum yell ning vooore, n tõog n vuimd tî zems ne-fo, tî ka rënda f nao wat n tuga londo.

3 Ges m ma sën maan n na n wa pogl-ma.

Rao a yembr n da be tî ned ba a ye da pa tõe n lub-a ye. Nedã k  e k  adem wakat s  n wogle, n ka paamd biig ye. Nedã ma yaool n da ketame. A yi n t  u bagba, n kos tî b s  ng-a t'a biig   paam rogem; bag a yembr wa n tî yeela rao wã ma, t'a modg t'a biig   lê, tî bala a sê n pa lê tek f  a a ka tõe n paam dogem ye. Yaa woto tî pug-y  ang   na n maan yam.

A yik n saasa a roogo, n bao bünd n gāneg roogā puga, n bao sūma (sūm-moaaga) n yarg bündā zugu, n yaool masā n leb roogā yaang n ning nobeong n bool biigā t'a zoe n wa tū duruug be a roogē.

Biigā la sēn da pa bāng ma wā tuumdā la ! A sēn wom kēlengā, a yik n vūu wa sūlga, n ta n yik n tīimd roogā pugē. A sēn tīimd woto, sūmā ne bündā tūk-a-la kass! t'a salg yeddd n tū zīnd be n yik n wom roogā raad n be be n luundē la a maandē "Ges m ma sēn maan n na n wa pogl-m zaalem. Pug-yāangā mak n kongame n yāk nintām n ningi.

4 Yāmb pagb yaa woto

Moos sags yaa wusgo, tū b gom-biisā mi n pa taab zāng ye. **Woto, b sā n puus yaatēng pag kēnd-kēnde, a sakda ūmtaa!** Ia sā n yaa waogdg soogā paga, yē sakda ãee!

Yaa woto masā tū yaatēng nugā ned yā waogdg soogā pag weoog sor zug n puus-a kēnd-kēnde, tū pagā maneg n leb sorā kireng n pōomd n sak ãee ! Rao wā sēn da yaa zīgē wā sāanā yīnga, a ka bāng tū puusgā sakr la woto ye. T'a na n zab pagā : " yāmb pagb yell pus n yaa loogo. Basda sor n tū kē moogē yaa, tū gōos kōs-f tū f yaool n be be tū ãee!"

5 F lad b̄i m lade ?

Wagdr n da t̄i zu rao lade, n gilg rao wā zak n yas n koosd yambē be. A sēn yas n koosdē t̄i raadā me tar barsgo, wagdrā sēn wa n wēnege, a nee lada wā soab sēn pugd nao n watē. Woto, wagdrā basa lada wā ne raadā la a loog n tar teesgo.

T̄i raadā yeele : "lada wā soaba, wa leb n deeg f lada wē!"

T̄i wagdrā leoke : "ānd lade ? F lad b̄i m lade ?"

6 Mam pa gāeeng ye

Moos maana b gomd tī gāeems a yiib sā n seg taaba, a yeyn n lebgd nin-zaala.

Rao a yembr n da wa n yik n maan a meng gāeenga, n tī ti a sōk weoogā sorē, n yit be n yaeesd pagbā la kom-bāanegā. Waood wakat wa n taame, t'a yik yibeoog n yōgen bugum a sōkā pugē n dōb n wōutē. A ne a na n bānge, gāeeng a to mik-a-la be, n puus-a la yē me ta n dōb n wōut bugmā. A wa n yeela sōkā soaba, tī ad a bugmā segda ne nemd sēebo. Tī sōkā soab leok tī yaa sida. Gāeen-sāangā fooga a suug wa, n wāag a meng ge-bugrā n los bugmē wā, la a bas n yeele : "d sē woto n wāb tī zaubre m gāag-soab me na ges tī d maane" sōkā soab sēn zī n tar wēnesgo, a wa n wēe puss ! N yi n vūud n wat yiri. A sēn kolg la koambā sēn tuk buure : "Gāeengā wa yā d zoe tī gāeengā wa yā ". La a yeelame tī b bas yēnda tī yē rē wā yaa zī-yāab kae ka gāeems ye. Tī b sā n baood gāeeng bī b kēng yēnda sōkē wā.

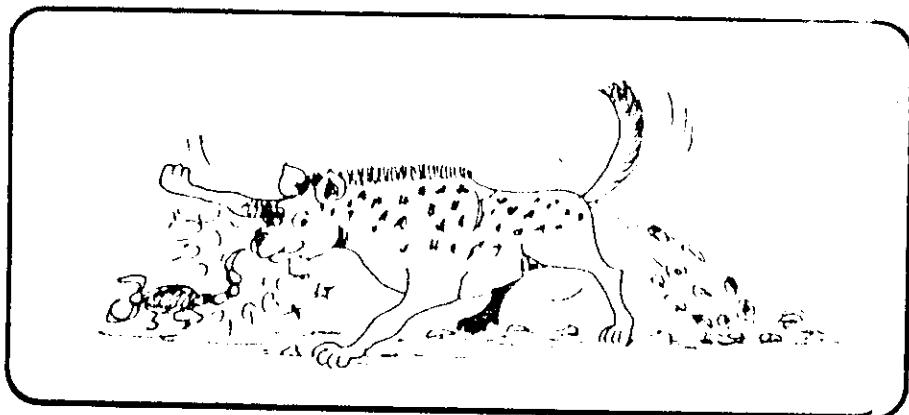
7 F sā n sīls-a, buure !

Sooas n wa n tall zagsā lūsg ne yungo, n tī mik kurkur-kēeng sēn gāe baoor tēngre.

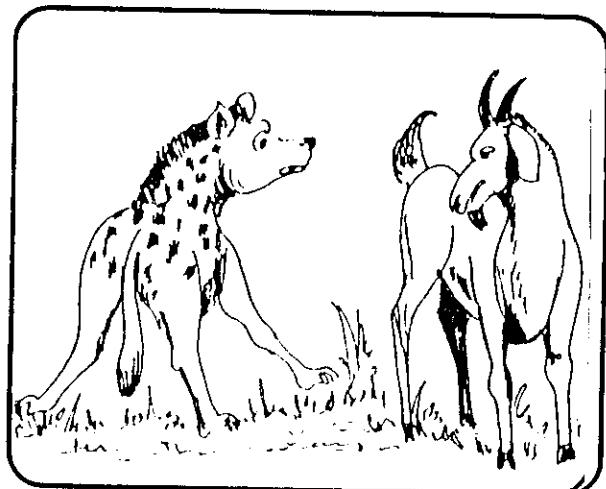
Sooasā yalsa fōo... n wa yeele : "Mise wā sēn gāe woto wā riubo, la f sā n kēk-a, buure".

8 Kēng n lak tū mam mi foom

M ba soaas wa n kēnga kūlgē n na n tū yū koom, n tū yā nang n sūk-a : Biiga fo yūr la ānda ? " Tū nangā yeel-a tū yēnda yūr la a yūbsenyē. La soaas yeel-a lame t'a kēng n menem! : "ned n wat n yūbsd fo to wā n yēdē,"

La a sēn tug t'a na n yūbs nangā, a rūma a yōorā t'a loog n wudgi, n tall yigb n tall sēed n tall bīnā sāag n sōse. Daar a to a sēn lebg n kēng kūlgē koom yūubu, a sega boeeg n sūk-a : "More fo yūr la ānda ? " T'a yeel tū yē yūr la a boeega. Tū soaas yeele " : Kēng n lak tū mam mi foom. Ka f sēn bū wā yīng la f sēn sāmb tū mam ka le mi-fā la ? Zū-nak biigā."

9 M yet a na n suk n kisa foom

Ned a yembr n da wa n tū sig sāando, tū rūb wakat wa ta t'a ne zakā rāmb na n dī. Rūbā sēn wa n kolg saabo, kasembā fāa yikame la b bas sāanā ne bi-bilf a yembr rūbā zugu. Sag-vō-yeng n wa n kelle, tū sāanā tūk-a n yuumd n dat n suk n leemse. Tū biigā sing yābre. La biigā ba yeel-a lame : "yaa bōe yīng la fo sēn yābdā? m yet a rat n suk n kisa foom". Tū sāanā sīd suk n dīk n ning biigā nugē.

10 Sāan-no-belgā kuila a yiri

Sāan-gāndaoog n da wa n tū sig neba, tū zakā rāmb ra ka nong-a ye. Woto, a yīl yīng n zī zāndē, n yaool n tool zakē wā tū b wa yi n kīs-a gūvare. Zakā soab sūur puugame, t'a yāk gūvrā n tūm biyaleng a yembr t'a reeg n yi n kō sāan-no-belgā. Biigā sēn deeg gūvrā n kēn n kolg zāndā, a yalsame n na n gom ne a saambā: "M baaba, m tū kō gūvrā sāan-no-belgā? " T'a saambā tool n yeel tū sāan-no-belgā kula a yiri. Tū biigā pa be n yeele : "A pa kul ye. Ad-a sēn zī zāndē wā".

Tū sāanā yeel-a t'a wa ne tū pa sāam ye. T'a miime tū zakē wā la b tu tū biigā wūm.

11 Mor sā n maan ziib wakate, mor na kodge

Tāoos n da wē bōnyēeg ne yung n pogle, tī bōnyēegā rat n yōk-a. A talla ne bōnyēegā maoore, n wa tōog n wom-a n dōbend ne hal tī beoogā wa sing vēegre. A wa n nee mor a yembr sēn piuugd yambē be, tī tāoosā kos-a t'a wa kodg a bōnyēegā n kō-a. La morā yeelame t'a pa maan ziib yīnga, a pa tōe n kodg būmb ye. Tī tāoosā yeel-a tī sā n yaa woto, bī a bōos t'a wa wom-a tī yē na kodg-a. Morā sīd budgame n wom bōnyēegā. Tāoosā sēn paam woto, a yik n loogdame la a maadē : "Mor sā n wa maan ziib wakate, mor na kodge".

Ned sā n be yel-kāngā buud pugē tī ned a to tar tōog n tōe n sōng-a, bī a maan sugr la a sōng-a. Ka rēnda ned n wat n kodg bōnyēega a yembre.

12 Zaamē tōnd me sōsa ne sū-sāanga

Silmiig a yembr n wa n kēn n ta tēnga, n mik tī tēngā neb fāa tar yābr n bilimdē. Silmiigā sēn sūk yābrā vōore, b yeel-a lame tī yaa tēngā nin-sōng a yembr n ki. La silmiigā zīnda wumm ... n wa yeele : "rasem a yiibā yaa yell zīg zānga. Zaamē a Samb me nag-bilā sēn ki wa, tōnd me sōsa ne sū-sāang woto". Tī tēngā rāmb yik n na n pāb silmiigā.

13 Rogmā la m sēn baoodā

Boeeg n wa n kēn n tī lik zī-peellē n ne soaas sēn yase, t'a na n kē puusgo.

Ne-y gāag we m yasba ! y gāand laaf!

Tī soaas sīnd n get-a.

y yīns kībare ?

Tī soaas sīnda.

M yasb ka wumd puusgā la ?

La soaas wa n yeelame yaa : "pa puusgā la m pa wumd koe, rogmā sēn sīngē wā la m sēn tagsd n baoodē wā".

14 Y wīnig-m tūum-paala

Sigr-saag n da lūl tū nebā rat n kēng budbo. Gāeeng me n yaool n da be tēngā pugē, tū nebā yaeesd n gomd woto : "D na n maana wān ne gāeengā? D sā n bas-a yir la d loog weoogē wā a na n yōd n yōo rotā. D sā n tall-a n kēng weoogē wā me, a na n tū pāba koambā".

Mik gāeengā ra wūmda goamā . Nebā sēn gom n sa la a sēn yeele : "y barka y sēn wīnig-m tūum-paal a taaba".

Tū nebā yas yee...

15 Yals-y tū m sōog parfē nanda

Kaoos-weoog a
yembr n wa n kēng n na
n tū yōk foto. Fotā soab
sēn wa n dat n yōk-a, a
suk-a lame t'a sēb n
saame bī ? La nedā yeel-
a lame t'a yals t'a sōog
parfē, tū fotā wa tall yū-
noogo.

16 Ra-y tū ma me raame

Rao a yembr n wa n zomb a wed-moaag n ta tēngē, n mik tēngā rāmb sēn segend n dat n mum b kūum. La weefā soab kosa tēngā rāmba , tū b bas t'a ra kūumā wakly tusri. Tēngā rāmb leeba taaba, n wa baas n yeel tū sēn ki woto wā pa tar yōodo, la rē yīnga b reeg ligdā. B sīd reega ligdā, tū weefā soab me rīk a kūum.

A maneg n baoo wīr n loe weefā pūl-suk la a loe kūumā karse, n yaool n zomb n zoet n vuud kūumā n tugdē la a watē. Tēngā rāmb sēn yals n gese pa sakd-b ye. Yaa woto tū b yeel weefā soab t'a wa ne b kūum la a reeg a ligdi. La yē me yeel-b lame tū b sā n dat b kūumā bī b wa ne tus a yiib la b reeg b kūum. tēngā rāmb mak n kongame, n yā taab n lob wakly tusr n paas rao wā tusrā, n kō wēnd bē t'a looge.

17 Ad nansaar tar ri-yoodo

Rao a yembr n yi a
tēn-bilē n wa waogdgo,
n ta n mik b sēn koosd
galaase. Nedā
yeelame tū b sōng-a ne
25 rē tū yē me tū mak n
gēse, tū bōe wā wōnda
sēn yaa noogo.
Galaasā soab sīd
wesg-a-la piku ! n ning
"sase" pugē n kīs-a. M
dao sēn deeg a bōe n
zoe n ta a yiri, a sak-a
lame n pāb n wā
bāaneg n ning laagē, n na n kē a bōgsgo. Yē sēn yāk a yembr n
leemse, yōog-a lame t'a wagl-wagl n yaag noor n bas tū lōl. T'a
yaool n zīnd be : "Ad nansaar tar ri-yoodo".

18 La a yiibā sēn be lalgā poorā ?

Koamb a yiib n wa n zu bombom pak n kēng yaadē n na n tū
pui. B sēn wa n zuugd yaadā lalg n na n kē n solg n pui wā wakato,
bombom biis a yiib n fur n lōl yīngā. La b sēn da yāgdā yīnga, b
ra nan ka gomd bāmb goam ye. B sēn kē n sing pūlibā b ra

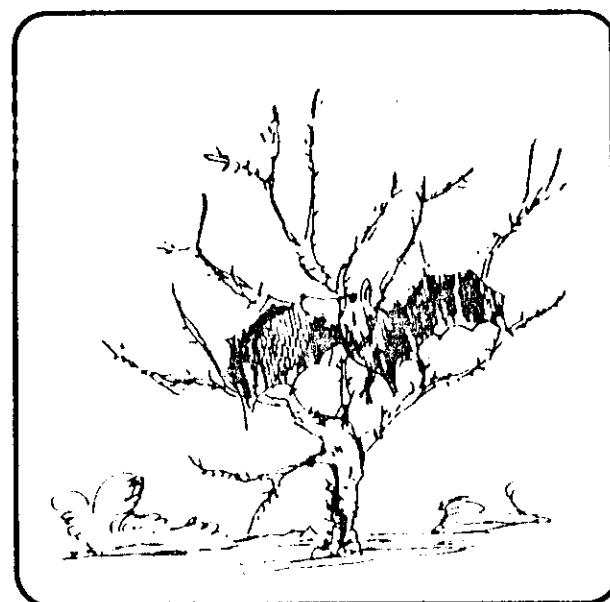
maanda woto : " maam a yembre; foo a yembre; Maam a yembre foo a yembre ". B sēn da wa n pūtā wakato, mik gariib n da kēnd yingā n yegd lalgā, n wum pūtā goam n tek n lai n kelgdē.

Yē tol n zoe n tū yeela a karen-saamb t'a wa tū b kelg Wēnnaam ne soetāan sēn be yaadē wā n pūt taab kūumā.

B yiibā fāa sīd tūu taab n tū tab lalgā n kelgdē. Koambā sēn wa n pūt bombom sēn da be pakē wā n sa, la biig a yembrā sēn suk a to wā : " la a yiibā sēn be lalgā poorā ? "

Ying neb a yiibā sēn wum dē, b sāmbame tū yaa bāmba, tū b na n tuk wubsgu.

19 Yāmb wum zaamē

Bōnyēeg wa n tūma zāmbkitā, t'a yi n gōn togs weoogā rūms la a tūse, tū yē sosoag la a yopoe. Zāmbkitā sīd yiime n na n gōn togs kībarā. Yaa rūng tū yaa tūga, a pa togsd foo kībarā t'a pa reng n vūn ta n wē-f pōss ! ye. La a sēn tar n tarē, a wa n vūume n ta n kē

silenkoore (lamboetga). La tūgā gōos wom-a lame t'a tall tē... n tall tēbr n tall bīnā sāaga, hal t'a pīgsā fāa kēem t'a na n yaool n tōog n looge. Sosoaagā ket tī beoog yīnga, bōnyēeg le yiisa zāmbkit t'a yi n tēeg rūmsā la tūsā. A sēn yi,a le yōka pābr wa pīndā la a togsdē. A sēn wa n tī kolg silenkoore, a laka yīng-yīng la a maandē : "M ba silenkoor dāmb yē wōm nindaare."

20 Ned ra rog sāan ye

Rao n da suk ned zak zīiga, tī b bilg-a t'a na n kēnge. Bilgrā sēn yī sōma yīnga, a kēname n tī ta rao wā zak noore. Ned me n da yas be. Rao wā sēn da yaa sāan n pa mi wā yīnga, a yeela sēn da yas-a soabā woto : "Ad m yaa sāan tī b bilg-ma a Tībil zakā yaa, la m sēn ka vēenā yīng la m dat n kos n sukdē wā la !"

Tī rao wā na n leok-a :" Ned ra rog sāan ye ; la pa a Tībil zakā la woto la fo sēn wa n yas n sukdē wā la !"

Mik ra yaa gāeenga.

21 Soaas puur

Soalmā pugē b rīka soaas t'a yaa yalmā, la rūbā baoob wēengē la yōorā koglg wēengē, we-rūms yam sēn t'a soaas sōor paooda. Būmb sēn pa get tāoos būgum yung tī wīnds pa tōe n yī a yiibu. B wa n kīsa soaas buus a tāab t'a reeg n puu ne a pag la

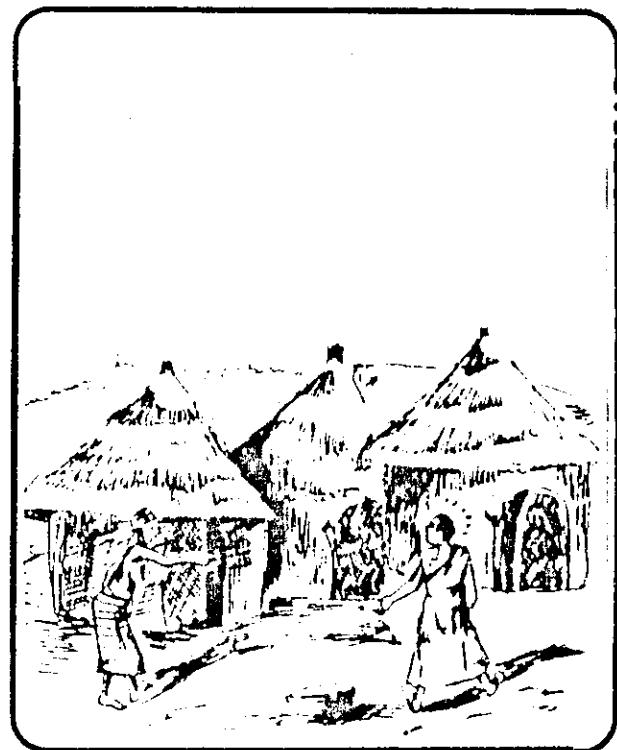
a biiga, la a modg me tū pūlūrā zemse. Soaas sēn deeg buusā, a yeelame tū pagā ne biigā reeg buug a yembr n paas b meng tū b lebg b tāabo, tū buus a yiibā me wa naag yēnda tū bāmb me lebg b tāabo.

22 Maam n wa n nek-f la f la f

Tēn-bōonegē wā, pīndā raopā sā n dī yung n sa, b ra segda taab n zīnd n sōs hal tū zīg wa zuuge. Wakat ning menga kēer paada be n gūsi. Woto masā, pagb a tāab sīd n wa n tū sōs be n pa n gūsi. Yūn-sūk sēn wa n ta, rao wā pug-kudr tēega a yelle, n yik n na n tū nek-a.

Pagā taame n kasg
a sīdā naoor t'a neke,
la a tol n zoe n tū be a
roog noor n gūud-a.

Sīdā sēn wa n ta n
kēedē wā, a ta n sāaga
pug-kudrā a roogā
noore, n digd pug-
paalā roogē. Tū pug-
yāang mak n kong n na
n kaoog zabre : "Yaa
ye la fo rabda? Tao tū f
tek f naoorē wa! Maam
n wa n yī n nek-f la f...
la f... la f..."

23 M pa wōmd kūum ye-gaasā goam ye

Tēng a yembr n be, tī ned sā n ki fāa, b kēesda a soab kūumsā roogē, tī buudā kasem kē n maan rog-n-miki. rog-n-mikā maaneg pugē, kūumā togsda buudā kasem ned ning sēn segd n ki yē poore. La wakat fāa buudā kasem sā n kē n suk kūumā n yi, a yeer yaa wag-wag t'a togsd ned ning sēn segd n buug-a kūumā yuure. Tarē n tarē, a wa n kē n suka kūum a yembre, t'a yeel tī yaa būudā kasem meng n segd n buuge. A sēn yi, a yasa gumm! wa saag n pāb no-bila. Tī nebā tar-a sukr n yilemdē tī yaa ānd n na n buuge? T'a sīnda; yaa ānd n na n pugle? T'a wā tās n yeele : " Bas-y maam tī m pa wōmd kūum ye-gaasā goam ye".

24 M na n wāaga a saeegā n tī maan m kaka

Gāeeng a yembr n wa n yik n tī yāmb zī-peel weoogē, tī ned ba a yembr pa piwugd be ye. Gāndaoog a yembr wa n yik n yeelame tī būmb pa tōe tī yēnda pa piwug zī-peellā ye.

T'a sīd yik n na n kēnge. A sēn kēn n wa tī lik zī-peellā n yā

gāeengā, a bāngame t'a sā n pa bao yam n kō a menga na n yll yelle. Woto, a basa a meng n lwl n gāand n mum a nini, n tēeg a meng wala a kiime. Tl gāeengā tar waoongo. A sēn ta, a singa yābre "wui! wui! wui! nin bi-neer ni ka yee ! Ad wēndā ka mi n tūmd neer ye".

Tl rao wā gāe n sīnd n sāmbd tl na n yll nana.

Gāeengā sēn wa n yāb n sa, la a sēn yeele : "ae! la sēn pa maan n ku-a wā yaa, m na n yāka m svug n wāag a saeegā n tl maan m kaka". la a tak a svug n yl Fares! Tl rao wā ylk n tīmd tl b na n tebg taaba.

25 M doogē me tl m ka tōe n kēn yēbg kēna ?

Dakōor a yembr n wa n deeg yung sāan ne a paga. A yaool n da tara ro-pus a yiibu. A kēesa sāanā ne a pagā ro-pug a yembrē wā, la a pa yembrē wā. Yūn-suk sēn wa n ta tl m dao wa tēed tl bāmbā gūsame, a yikame n na n kēn nao a naas n kēng rao wā pag nengē . Mik pug-sidā ra gāe n get-a lame. T'a suk roogā soaba: "M gāag-soaba ! yaa wān ne yūn-suk nao a naas kēna ? "

T'a leoke : "Bōe n pak-fo? Fo tōe tl m da kēn yēbg kēna m doogē ? "

26 Wā la bōe ?

Ned n da wa n sig sāando, tī rūb wakat wa ta t'a ne zakā rāmb na n naag taab n dī. Sāanā konga a na kolg rūbā sōma, n be yūg n tar rōona. Tī zakā soab tar-a t'a serg n kolg t'a tar tī zemsdame.

A sēn wa n dōneg t'a na n suk zēedo yaa peo !

Tī biig a yembr yeele : "haya wā la bōe? B pīnd n yeel tī f serg n kolg tī f gīi..."

27 Ned gāe wa f zug pa na n tā lals ye

Zoang a yembr n da kēnd n baood rao a yembr paga, tī pug-sidā wa bānge. A maana yam sēn na yīl n paam zoangā n yōke. B yiibā yaool n da mii taab sōma, tī yaa tēng a yembr neb yīnga.

Woto, pagā sīd piuwuga zoangā zakē ne yibeoogo, n sōs ne-a la a yeel-a t'a na n kēnga a so-bil zaabre, la rasem a tāab poor la a na n lebg n wa.

A sēn yeel woto la a yik n leb a zakē, yong sēn ta, rao wā kītame tū pagā kēng yē roogē wā n tū gāande, la yē yaool n leb pagā roogē wā n gāya. Sēn yī bilfu, rao wā wa n wūmda zoangā raoog sēn kasd n watē. A sēn kē pagā roogē la a sēn tol n ta n naag rao wā n gāya. Yē pa sāmbame tū yaa pagā la ? A ta n yōka sēn gāe-a wā saagr n tar saagr n wa tū wom rao wā toeeng kep! n gāe ne sū... n yaool n zīnd be n yeele: "ned gāe wa f zug pa na n tā lals ye".

Tū rao wā yeele : "Ad f zug sīd na tā yē !"

Tū zoangā wē fuss! tū b na n kugl taab ne lalsā.

28 Mam mii fo wēnemā

Gāeems a yiib n wa n tūud taab ne yungo, t'a ye wā zāad toarse. Sēn zāad-a toarsā soab wa n wūsame n tees yīngr tū bugmā tāo n du, t'a yaool n suk a tūud-n-taagā : "Fo tōe n tūu toarsā bugum n du yīngrā ?"

T'a yeel tū yē tōeeme

T'a yeel tū bī a rū t'a ges we.

Ta leok-a : "mam mii fo wēnemā; f ratame tū mam tū bugmā n du n ta yīngrā tū f yaool n kiis tū mam lōl".

29 Sōng-ma ne galaas sēn maage

Ned a yembr n kēng baarē, n tū zīnd n kos tū b wa kō-a soda. B sēn pudg-a soda wā t'a rīk n tugli, a mikame tū ka maas ye. T'a tool n bool rā-koacasā : "Hey baarā biiga ! sōng-ma ne galaas sēn maage".

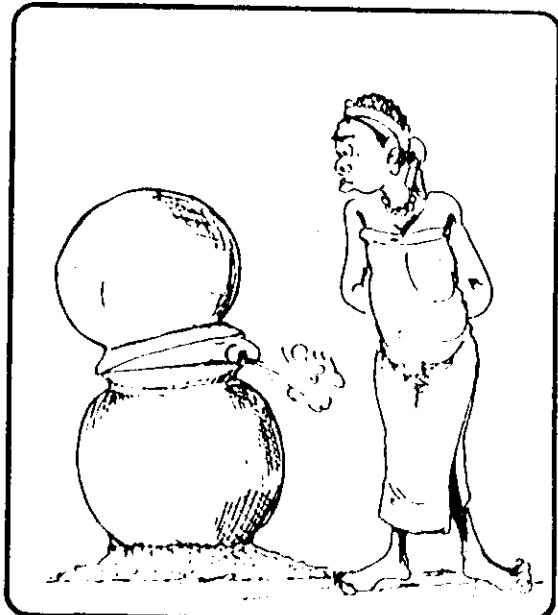
30 Zaowa m yōorā zugu

Rao a yembr n wa n bāng t'a pag zambd-a lame, t'a rat n yōk-a. Woto, a yik n belgame tū yē rabda sore.

Pagā sēn wum woto, a tol n zoe n tū yeela a nedā tū zaabr bī a wa tū na n zemsame. Rao wā me sēn yeel woto wā, a sīd yiime n bob a waoog n kē moogo. Zīigā sēn wa n sing zuugr la a yaool n lebg n watē.

Wakat kāng tū pagā roll zoe n bee ne-a roogē wā. Pagā sēn wa n wum a sīdā rāamde, tao bala, a yika ne yāgbo, n fōk rug-kēeng a yembr t'a rollā yik n lūl be t'a rik ruk a to n dogl yē zugu. Mik ruk ning pagā sēn doglā tū rīga rollā yōor zugu. T'a sing raood maanego. Tū wa tar wīngre, t'a yīngā sing saoog t'a tuulgā sedgdē.

A wa n baas n yeelame: "zawa m yōorā zugu". Tū sīdā tol n yaeeg n tar wēnesg n baood gomdā sēn yiē. Tū pagā tol n tāo n yik tūl ! n lūl yīng n yaool n zīnd be n yeele: "haya ! zawa m yōorā zug ya n zoe Wēnhaam la f bas-m woto tū mam yamā ya n yiime. M sīdb a tāabo f sēn pugd n kuvda. La m sēn paam sīd-kāngā n tēed tū saame tū f le pug n wa be ka wā".

Pagā sēn yeel woto, a sīdā tabr boogame t'a na n yig n zu lalse.
Yi woto tū rollā na n paam n yi n lob tom (n zoe).

31 M zota b ra wa maan-m seefo

Pīnd sodaarā yākr sēn da yaa rig n yōgā wakato, yākdbā wa
n taa tēng a yembr pugē tū kom-pogdā yik n kaood n kēed moogo.

Nin-kēem a yembr yuum sōor sēn ta pis-yoob me yikame n na
n naag koambā n zoe.

Yākdbā rig-a lame n tū yōke, n yeel-a t'a maan sugr la a ra
nams a meng n zoe, tū yaa kom-pogdā la b baood kae b pa baood
nin-kēems ye.

La yē me leokame, n na n togs a zoeesā vōore : "mam miime
tū yāmb sēn yōgd koambā woto n dabd ne sodaarē wā, y wat n data
nin-kēem tū yi b seefo".

32 Buugā soab yaool n na n bāngame

Moos a yiib ne silmiig n wa n naag taab n zu buuga, n na n kū n pūl. Moaag a yembr la pūltā. Yē tūusa nem-bugā fāa n maan pūlbed a yiibu, n yaool n dīk zugā, karsā ne sī wā kōabā tī rē me yaa pūlire.

Silmiigā sēn dōb n get pemm; wā, a bāngame tī pūl-bilā na n wa yīl yē rēnda, t'a yeele ... "Mam sēn get pūlbā sēn maan to-to wā wa, buugā soab yaool n na n bāngame".

Tī moaag a yembrā suk-a tī na n tūu ne bōe t'a wa bānge. Tī silmiigā leak-a : "Pūl-bilā soab n na n togse".

33 Yaa woto la m na n sa-y weoogē ka rōandā.

Soom-saar (guga) la b ra maanda, tī weoogā wīng liuuli wā ne rūmsā yīnga, tī b tuumd n baood b mense.

Yaa woto tī koadeng yīk yaar n tī wē zoang sēn da tūud a sor yāoogo, t'a bir-a ne rabeem n kell n paam-a. A sēn saag n gese, a mikame tī yaa koadenga, t'a yeele : " woto la m na n sa-y weoogā pugē ka rōandā."

34 Kelg kumbgā soab sēn kiigd beedo.

Rao a yembr n da sel a kumb hal tū wom sōma, tū pagb a yiib tū taab n na n tū zu kumbā. A ye wā yaool n yaa koko-louug soaba. B sēn ta n sing fāsbo, ka yā n kaoos la kumbgā soab be likrē. B sēn yā-a woto, b loogame n tar mug-mug-mug n teesdē, tū kumbgā soab na n tu :

"Tāmpīib koamba! wagda koamba !"

Tū bāmba sīnda.

"koko-louud koamba !"

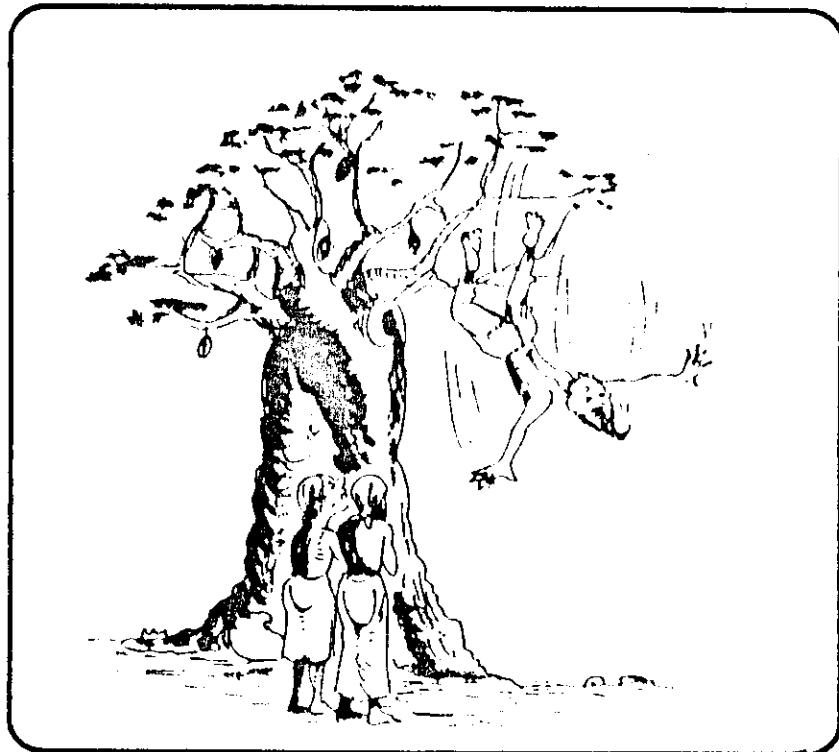
A sēn yeel woto la kokorā soab sēn yeel a to wā :

"ūu! kelg kumbgā soab sēn kiigd beedo."

35 Fo nan ka yā būmb ye

Rao a yembr n da tar a pug-kudre, n wa rīk pug-paal n paase. Sēoog wa n taame tū b kēng weoogē, n tū ko tū zaabr ta. B sēn wa n na n kuili, rao wā ruu toeeg n na n yāk toe-vāad n kō pagbā tū b tū rug zēedo. A sēn tar toeegā yākr n wa sulg n ges n mik tū pug-paalā nak n get-a lame, a gāa toeegā will a yembre, n ziil n tū tiimd will a to zugu. (ka yū-baoor la ?)

Pug-paalā sēn yā rē, la a sēn yeel a pug-to wā : eee...! ges yir-soab sēn maan to-to".

T'a yembrā leoke : "Ad fo sīd nan ka mi yir-soab ye ; fo ka yā būmb nand wε !".

Yir-soab sēn wōm dē, a sūur yū noog t'a wuk n gung wa pondre, n ket n yākd toe-vāadā. sēn yū bilfu, a ēedame la a get pug-paalā, n leb n ēemd n leb n ēemde. A sēn wa n sulg n mik tū pug-paalā get-a lame, la a sēn yūk fagap wa liuula, n na n tū gā will a to.

A tū ta n kasga wil-kāng n yōsge, n vū n ta n sōog tēng n gāe n dōondē. Woto, pagb wōsg sīd segd n maana gūusgu, n tōog n bāng b sēn pēgd-a la b sēn fuusd-a.

36 Y sā n ka na n ku naafā bī y wa ku maam tī sa

Kuur n da maande, tī b yōk naaf n loe n dat n ku.

Ned a yein me n da be suk be n yaa voalga (velga). Yē sēn wum tī naafā yaa sēn na n ku, a loog n tī kolg-a lame n ziē n tar a gesg n tar a kolkotā kugup! kugup! Tī ned ba a yein ka le gomd naafā kuub goam ye. Woto, a sūurā wa n puugame t'a yeele : " y sā n ka na n ku naaf yēne bī y kell ku maam tī sa".

37 Ra-giuug ne tuba

Rao a yembre n da tar a kamaanga, tī wāams kēnd n kaood kamaanā n sāamde. Ra-giuug n da be kamaangā suka. Wāam-sullā sā n ta, b yākda Wāam-bil fāa-fāa wā, t'a rū ra-giuugā zug suk n be be n gūusd Kamaangā soab waoongo, tī wāam-bēdā kaoodē.

Yaa woto tī nedā na n bao yam n kō a menga. A tī vika ra-giuugā, n yaool n bol a mengā fāa begdo, n tī leb ra-giuugā vikē wā n yas kep! Wāamsā sēn wa n wurg n ta, wāam-bilā tol n ta n

yūk n zomba rao wā, n tīl be a zugā sūk n vēnesd wa raar buudā, tīl bāmbā kaoodē.

Wāam-bilā sēn wa n sulgi, a nee tuba, t'a na n sūk wāam-beda: "Rē yīnga ra-giuug mi n tara tub bī?" tīl kasembā leok tīl b sēn dog tekā b zī n yā, b zī n wūm tīl b gomda. Tīl wāam-bilā yeele: "ra-giuug sā n zī n tall tuba, rēnd maam sāam yā".

A sēn tug t'a na n yūk n tiimdi, la rao wā sēn koomd a poorē nao a yiibā, n sōog-a ne tēnga.

38 Nebā fāa tōe koob la a sēglaf n yūde

Ka-kaood a yembr n da be n tar a puug-kurumb a yiibu. B sā n kēng koobā, pag fāa sēn na n ko ka yūd bōang biling tiir la a loog n gāe ye.

Nebā fāa put wa n saame n bas rao wā puugā, t'a na n maan yam.

B sēn tī ko n lebg n kuil zaabre, a baoa ligd-peels a yiibu, n dīm a lamdo, n dīk lagf a yembr n tui n sēgen pug-kēemā, n dīk a to wā n tui n sēgen pug-bilā. Pag ba a ye me ka wōm a to lagf kībar ye. Rē vēk-n-beoogo b sēn kēng koobā, rao wā wat n doogame n ges-ba, n bas n yeele : "Nebā fāa tōe koob la a sēglaf n yūde."

Pagb a yiibā ned fāa tēedame tī yaa yē la a sēglagfā, tī yaa zūinsg bala. baraar bal la puugā sā yā. Yaa rē la moos yet tī beleng n tōe kūlma.

39 A gānga bīndu

Gāeeng n wa n yā sābtōaasg (tabtōosg) n dat n wābe, n dōd tī yaa soaamba. Tī nebā yeel-a tī ka soaamb tī bala, soaamb zū n yī sabell woto ye.

Tī gāeengā leok t'a kaoosa bokē, la yaa rē n kīt t'a lebg sabellā. tī nebā suk tī la yē ka ne a noorā sēn yaa stlengā la. t'a leok tī yaa baag n da yōk-a t'a paam n fusge, la yaa rē n wēoog a noorā woto. Tī nebā suk-a tī la yē ka wōmd a yūugā la. T'a leok t'a gānga bīndu.

40 Fo me yaa wagdre

Wagdr n kēng n tū ru rao bitga, n na n feoos toll rāmbā sēn na yūl n tū be n paam n sig pugē wā n zu. Mik a sēn wa n feoosd toll rāmbā, bitgā soab me wūma buurā, n dīk a bug-raoog n wa kē n sorē. M dao sēn wa n tōog n yāk toll a yembr n na n līk n gese, bug-raoog noor n tees a nenga. Tū bitgā soab suk-a t'a rata bōe. T'a leok t'a rata sīgaar paka. Tū bitgā soab yāk n tees-a la a yeel-a tū ligdā yaa wakly tus-piiga, la a sā n ka yiis tao-tao n kīse, vēend n na n sik-a. Wagdrā sīd tūma a gifē n wōog ligdā n kīse. Bitgā soab reega ligdā n sui, n yaool n yeel nedā : "Sig masā n menem tao-tao ; wagdre !"

Wagdrā sīd sig n loogame n ta taoore, n wēneg n maandē: "Fo me yaa wagdre; ye la fo mi n yā sīgaar pak sēn koos tus-piiga ?"

41 Buiid-buiid buiid-buiid

Yaa kom yūumde, tū silmiig tū sig moaag sāand ne yūngo. Zakā soab pag yāka rōod n bui (bōoge) tū b na n dī n gāande. B sēn yāk tū b na n kō silmiigā, a yeelame tū yē ka rit rōod ye.

Yē ka sāmb tū rūb a to n ket poorē la. Zakā rāmb sēn dī b rōod n sa n sōs tū zīig wa sing zūugre, b wa n yikda yembr-yembr n kēed gāaga. Silmiigā wa n lebga a yembre, tū yē me yik n na n kē n

gāande. la būmb sēn ka pugē gāag n be bī ? A kēeme n gāand n yōk leebg n yōk leebg n mak gōeem n konge, t'a na n maan yam. A wa n maanda : " buiid-buiid buiid-buiid".

Tū zakā soab yaees n nek n yeele : "hey silmiiga yik ka ! yaa bōe n tar-fo "

Tū silmiigā leoke : "Mam zāmsa m sēn buiid rōodo". Tū moaagā suk-a : "rēnd f sā n paam rōodā f na n buiime wē? Tū silmiigā leoke: "walaasī kae m na bui."

42 Mam nonga foo f gomd n kokdē wā yīnga.

Katr ma n da ki, tū b tū bus-a. B sēn bus-a n sa n looge, la katr sēn tol n lebg ne yungā, n tū buk-a n wābe.

Beoog sēn vēege, la a sēn zoe n tū yeel bōnyēeg tū b buka yē ma, la rēndame tū b yā a soabā n sibge. Bōnyēeg kītame tū b tigs we-rūmsā fāa, tū b na n bao a soaba. Wa n lebga kītsg la rōd-taaba, hal tū wa wulumdi, tū viuug kos n na n gome: "mam gel n be tūg ning sēn be katr ma yaoogā sēegē wā zugu, tū mam pōg be. Kūumā mumb tū mam da pōga be, a bukrā me tū mam ket n pōga be."

A sēn yeel woto la katr sēn tol n yeele : "kilill... mam sēn pus n nong viuugā yaa a gomd n kokdē wā yīnga. Bas-y yellā woto tū sa."

43 Yaa wa rūbā soab la sēn watā

Ra yaa sēoog tī rao a yembr kēng sāand zīgē, n yik yibeoog n na n yāag zakā rāmb n kēng koobo. B sēn ta n tarē n tarē tī koobā wa wīng tī komā wulumdi, la koambā sēn maande: "D reng taab n yā rūbā soaba ! d reng taab n yā rūbā soaba ! La b tar yirā sor gesgo. Mik komā tara sāanā, tī yē me get yirā sor ne yam. A wa n doogame n yeele : "maam yē toor pus n ka be y reemā pugē yaa, la yaa wa rūbā soab la sēn likā". Tī koamb na n tuk buure: "sāanā n deng n yā rūbā soaba, sāanā n deng n yā rūbā soaba."

Pagā sēn ta ne rūbā tī b roog n na n dī, yānd yōka sāanā t'a zāgs rūbo.

44 Sā n yaa mam yāoogā yīng bī y bas zabrā tī sa

Tēn-biy a yiib n da kolg taaba, tī tēng a yembrā neb sū taab n pāb tēng a to wā ned a yembre. Pābrā yū wēnga, tī nedā yāoog zabdē tī vūvsgā meng yaa toogo. A sēn kuil n tī togse, yē me tēngā rāmb yeelame, tī rēndame tī bāmb me kēng n tī pāb n lebs tī sa. Yaa woto tī b yik a vēk-n-beoogo, n dīgs b gūud la b lay n pa, n loos nedā taoor n dabda. B sēn wa n kolg tēngā, sēn na yīl la b nek zabrā, b tek n wūga tuudā pusē, n yaool n tum b sēn pab-a soab zaamē wā, t'a ta tēngē wā n yeel tī yaa yāoog ninga b sēn pāb zaamē wā la woto, la a baooda rao ning sēn na n le sūs-a

rūndā wā. Nedā yalsa fōo... n wa yeele : "y sā n na n tolg n tī zaba zabrā, bī y wa kēng n tī zabe. la sā n yaa mam yāoogā yīng la zabrā, bī y bas woto tī sa".

45 Waong wa ya, bōnyēeg me wa ya

Yūmd fāa, sibā sēn wat n kolg biūungā wakatā, waong buud n da be, tī b boond tī sib waongo. A gōoda weoogā, n sigsd neb nins sēn be-b sābsā zutā n pābda.

Woto, a wa n talla gōodem, n tī mik silmiig sēn be sābg zugu, t'a yeel t'a wa sigi.

Silmiigā sēn ges fāa, pābrā ka nana ye, t'a na n maam yam.

Yaa woto t'a yeele : "Ad rūndā yē mam ki yā; waong wa ya, bōnyēeg me wa ya."

A sēn yeel woto wā, waongā pug kēe koom t'a tol n fōk wan-zugā la a suke: "A bēe ?".

46 F toeeng wa bu-yāang toeenga

Rao a yembr n da tar a biiga, tī biigā yaa bi-yoog tek-tekē. Yē me sagla a sēn tōe tēka, la a wa n mikame tī yūda a pānga. Yaa woto t'a tī yā b buudā kasma, n kos-a t'a bool biigā n sagl tī bāmb sēn yaa kasmā, daar ninga tōe tī zemse.

Yaa woto tū nin-kēemā sīd tōm tū b tū bool biigā, t'a na n sagla. A sēn tar biigā saglg n tarē n tarē, biigā wa n tara yābre. Bāmb ka sāmb tū yaa saglgā n kē biigā t'a yābda ? tū b tar wīngre. La b wa n sūka biigā tū yaa bōe yīng t'a yābda. tū biigā yeele : "Ad mam sēn da yaa bilfā, m baab ra raa bu-yāang n kō maam, hal tū m sīd ra nong-a. La buugā menemame. Rē tēka mam sā n tēeg a yell fāa, rēndame tū m yābe. Yāmb sēn gomd tū mam get yāmb woto wā, y toεengā maanda wa mam buugā sēn da mi n būsd yamdā t'a toεengā maand to-to wā. Ad yaa rē n tēeg-ma m buugā yell tū yābdā".

Yuu-md 1997

Koperasō Suisse n yao səb-kāngā yiisgu
Avec le concours financier de la Coopération
Suisse au Développement